

ARUANDEKOHUSTUS

Viimase poolsajandiga on keskpanga sõltumatus kujunenud iga hinnastabiilsuse tagamist esmatähtsaks hindava rahasüsteemi lahutamatuks osaks. Samas eeldab kaasaegne demokraatlik ühiskonnakorraldus igalt avalikke ülesandeid täitvalt institutsioonilt aruandmist oma tegevuse kohta. Eesti Panga kui Eesti Vabariigi sõltumatu keskpanga puhul tähendab see kohustust selgitada oma raha- ja finantspoliitilist nägemust ja otsuseid piisavalt selgelt ja põhjalikult nii Eesti kodanikele kui nende valitud esindajatele. Aruandekohustus ja keskpanga sõltumatus on kaks teineteist tasakaalustavat põhimõtet.

Keskpanga aruandekohustuse õigusraamistik ja kohustuslikud väljaanded

Keskpanga aruandekohustuse ulatust on täpsustatud mitmes Eesti seaduses. Vastavalt Eesti krooni tagamise seadusele tuleb keskpangal vähemalt kord kuus avaldada andmed oma kulla- ja välisvaluutareservi suuruse ja ringluses olevate Eesti kroonide hulga kohta. Need andmed avaldatakse **Eesti Panga bilansi ja krooni kattevara iseloomustavate ülevaattetabelite** näol. Vastavalt riikliku statistika seadusele ja Eesti Panga seadusele on keskpangal õigus ja kohustus koguda ning reeglitekohaselt avaldada oma vastutusvaldkonda puudutavat **raha-, finants- ja maksebilansistatistikat**. Seda tehakse Eesti Panga veebilehe mahukates statistikarubriikides. Lisaks kohustab Eesti Panga seadus keskpanka avaldama vähemalt kord kvartalis ilmuvat **bülletääni** ja aastaraamatut. Eesti Panga **kvartalibülletäänid on vaheldumisi kas raha- või finantspoliitilise suunitlusega**. Aastaraamat avaldatakse koos aasta finantsaruandega. Aastaruande kinnitab Eesti Panga Nõukogu, kes seejärel esitab selle koos audiitori järeldusotsusega Riigikogule. Samaaegselt keskpanga aastaruandega esitatakse Riigikogule Finantsinspeksiooni nõukogu kinnitatud Finantsinspeksiooni aastaruanne. Riigikogu kuulab ära Eesti Panga presidendi ettekande keskpanga aastaruande kohta.

Aruandekohustus Riigikogu ees

Eesti Panga president teeb igal aastal Riigikogus ettekande keskpanga aastaruande kohta. Lisaks teeb pank Riigikoguga koostööd erinevate kohtumiste vormis ning annab vastuseks Riigikogu liikmete küsimustele selgitusi ja kommentaare.

Eesti Panga juhid ja spetsialistid kohtuvad regulaarselt Riigikogu rahanduskomisjoniga, et selgitada keskpanga hinnanguid majandusprotsessidele ja arutada sõlmküsimusi.

Riigikogu fraktsioonide huvi korral on Eesti Panga juhid tutvustanud keskpanga majanduspoliitilist nägemust ning erinevaid töövaldkondi. 2005. aastal tunti enim huvi euroalaga liitumise kriteeriumide ja nende täitmise ning euroala keskpanga rolli vastu.

Riigikogu liikmete arupärimised 2005. aastal

- Riigikogu liikmete Andres Herkeli, Tõnis Lukase, Helir-Valdor Seederi, Peeter Tulviste, Mart Laari, Mart Nuti ja Trivimi Velliste esitatud arupärimine Eesti panganduse ja Eesti Panga usaldusväärsuse kohta Eesti Ühispanga endise juhi Ain Hanschmidtli võimaliku huvikonfliktiga seotud juhtumi taustal
- Riigikogu liikme Kadi Pärnitsa arupärimine Eesti Ühispanga endise juhi Ain Hanschmidtli Tallinkis omandatud osalusega seotud juhtumi üksikasjade kohta
- Riigikogu liikmete Marko Pomerantsi, Olari Taali ja Taavi Veskimägi arupärimine majandus- ja rahaliidu (EMU) täisliikmelisuse saamiseks tehtavate ettevalmistuste ja Maastrichti hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise võimaluste kohta

Majanduspoliitiliste seisukohtade regulaarne tutvustamine ja majandusandmete kättesaadavaks tegemine avalikkusele

Keskpanka usaldusväärsus avalikkuse silmis ja läbipaistev tegutsemine on hästi toimiva rahasüsteemi eelduseks. Nii laiem avalikkus kui spetsialistid peavad saama Eesti Pangast regulaarset, piisavalt põhjalikku ja kvaliteetset majandusteavet. Keskpank peab oluliseks pakkuda infot kasutajale võimalikult mugavalt ja soodsalt (näiteks on Eesti Panga regulaarsed trükised tellijatele tasuta, neid saavad tasuta ka kõik maakonna- raamatukogud), võimalikult kvaliteetselt ja õigeaegselt (näiteks kehtivad väga ranged nõuded statistikanäitajate avaldamise süsteemile¹). Lisaks teabe avaldamisele veebilehel ning erinevates trükistes² saavad huvilised infot Eesti Pangast ka ise küsida. Teabepäringuid saab esitada nii kirja, e-posti kui telefoni teel. 2005. aastal laekus Eesti Pangale 1494 päringut, millest 258 registreeriti teabenõudena.

¹ Andmed tuleb avaldada mitte ainult kindlal kuupäeval, vaid ka kindlal kellaajal, ning need peavad vastama rahvusvaheliselt aktsepteeritavatele kvaliteedinõuetele.

² Eesti Panga 2005. aasta üllitiste täielik loend on toodud aastaaruande lisas lk 109.